

Megemlékezés Baumgarten Nándorról.*)

Dr. Baumgarten Nándor 1873. május 29-én született. Egyetemi tanulmányainak elvégzése után 1896-ban lett a jogtudományok doktora. 1899-ben tette le az ügyvédi vizsgát. Ezután 1914-ig ügyvédi gyakorlatot folytatott, amikor is a m. kir. Közigazgatási Birósághoz bíróvá nevezetett ki. 1921-ben történt nyugdíjaztatása alkalmával kormányzói elismerésben volt része. 1905. óta magántanár és 1915. óta címzetes nyilvános rendkívüli tanár volt a Budapesti Pázmány Péter-Tudományegyetemen. 1929-ben nevezték ki a hágai állandó választott bíróság magyar tagjává.

A gyakorlati közgazdasági életben az 1914. évig, úgyszintén 1921-ben történt nyugalomba vonulása óta tevékenykedett. Elnöke volt a Beocsini Cementgyári Unió R.-T.-nak és elnöke, illetőleg alelnöke a külföldi testvérvállalatoknak. Igazgatósági és végrehajtóbizottsági tagja volt továbbá a Magyar Általános Hitelbanknak és számos más nagy vállalatnak.

Baumgarten Nándor több tanulmányutat tett Németországban, Angliában, Franciaországban, Olaszországban és Amerikában; egyik-másik utazást együtt tettük meg. Puritánságára jellemző, hogy szinte sportszerű örömet okozott neki, ha alkalmazkodhatott az én polgáriasan egyszerű és szerény életmódomhoz és élvezhette a zavartalanságot és nyugalmat, amely azzal járt. Élénk részt vett a Société de Législation Comparée munkálataiban, amelynek levelező tagjává is megválasztották. Ezen egyesület hivatalos lapjában, a Revue de Droit International et de Législation Comparée-ban jelent meg egy kiváló tanulmánya „La protection des intérêts des particuliers devant les juridictions internationales” címen 1932-ben. Alelnöke volt az International Law Association-nak, amelynek munkálataiban az 1908-i budapesti kongresszus óta tevékeny részt vett, különösen a madridi, hágai, stockholmi, wieni, oxfordi és budapesti (1934. évi) kongresszusokon, amely utóbbin az alelnöki tisztelet is betöltötte. Alelnöke volt továbbá a Magyar Jogászegyletnek és az Országos Jogászgűlésnek. Elnöke volt a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara magyar jogi osztályának. A Nemzetközi Ipari Jogvédelmi Szövetségben igazgatósági tagként működött, továbbá tagja volt a Nemzetközi Jogösszehasonlító Egyesületnek, a Biztosítási Szaktanácsnak és a Kartelbírósnak.

Az Iparjogvédelmi Egyesület nagynevű elődök után, mint Szász-Schwarz Gusztáv és Nagy Ferenc, választotta meg elnökévé, amely tisztelet haláláig viselte. Ügyködésének ideje egybeesik az egyesület nagyszabású fellendülésével és virágkorával. Programját széles keretben és nagy sikerrel valósította meg.

*) Elmondta az Iparjogvédelmi Egyesület 1935. évi november hó. 18-i ülésén dr. Meszlény Artur. (Kivonatol közlés.)

Programjának keresztülvitel során nagy figyelmet fordított a vidéki kereskedelem és ipar kioktatására; súlyt helyezett arra, hogy ez a társadalmi réteg is ráeszméljen az eszmei javak oltalmának fontosságára s nem mulasztotta el serkenteni azok igénybevételére.

Közreműködött a Jury, Választott Bíróság és legutóbb a Fegyelmi-Bizottságok felállításában.

Bármilyen kimagasló pozíciót is teremtett magának Baumgarten Nándor a gyakorlati közgazdasági életben, bármily lelkiismeretesen és szakavatottan teljesítette is bírói hivatását mindaddig, amíg a m. kir. Közigazgatási Bíróságnál működött: igazi és természetes lételeme mégis mindig a tudomány maradt, jelesül a hiteljog tudománya, amely téren nagyot és maradandót alkotott.

Kiterjedt tudományos munkásságából kiemelkednek a következő művek: „A tőzsdebíróóság hatásköre és a különböző ügyletek perelhetősége” (1901.); „A jogerő a közigazgatási eljárásban” [a Magyar Tudományos Akadémián pályanyertes mű]; „A sztrájk jogalapja” (1908.); „Nemzetközi Vasúti Fuvarozási Jog” (2. kiadás 1930.)

A „Jogállam” című jog- és államtudományi folyóirat alapításában tevékeny része volt; szerkesztésében is élete végéig részt vett.

Külön kívánok megemlékezni vele közösen írt munkánkról, amely 1906-ban „Kartellek és trösztök” címen jelent meg magyar nyelven, 1909-ben pedig Liebmannál Berlinben német nyelven is.

A nyilvánosság előtt megtartott különböző előadásaiból kiemelem a következőket: „Nemzetközi joggyakorlat az 1930. január 21-iki hágai egyezmények tekintetében”, amely előadást a Magyar Külügyi Társaságban tartotta meg és amely francia nyelven is megjelent a Revue de Droit International-ban; „A kereskedelmi társaságok honossága”, szintén a Külügyi Társaságban tartott előadás, amely azután — emlékezetem szerint — önálló füzetben is megjelent; „A nemzetközi bíróság újabb joggyakorlata” a Magyar Jogászegyletben 1931-ben megtartott előadás.

Végül külön felemlítésre tarthat számot az a törvénytervezet, amelyet a kereskedelmi ügynökök jogállásáról az igazságügyminiszter megbízásából készített 1914-ben és amely a jóval később megalkotott erészbeli rendeletnek alapul és kiindulópontul szolgált.

Most, amikor bevonult az örökkévalóság csarnokába, értékes szellemi hagyatékként hagyta hátra nekünk magasröptű gondolkodását és a világ hivságos dolgain túlemelkedő, az örök értékek keresésére irányzott lelkületét. Örizzük meg kegyeletes.

tradícióként ezeket az intenciókat és ezt a lelki irányzatot és emlékezzünk mindig arra, hogy az impulzus adója Baumgarten Nándor volt.

Meszlény Artur hatvanéves. Meszlény Artur hatvanadik születésnapja alkalmából barátai és tisztelői november 28-án vacsorára gyűltek össze a Hungária-szállóban. A vacsorát követő felkösztöntök sorát az összehívók nevében Beck Salamon nyitotta meg, majd Kolosváry Bálint professzor tartotta meg nyílt hatású ünnepi beszédét. Kiss Albert professzor a szegedi egyetem, Grünhut Ármin a budapesti ügyvédi kamara, Bányász Jenő és Dembitz Gyula az Iparjogvédelmi Egyesület nevében köszöntötték a jubilánst, majd legvégül Meszlény Artur válaszolt az üdvözlő beszédekre, megkapó közvetlenséggel vázolta azokat a tényezőket, amelyek az ő pályájának az irányát megszabták. Az évforduló maradandó megünneplésére fog szolgálni az az emlékkönyv, amelynek programját a vacsora rendezősége a résztvevőkkel ismertette és amelyben a mai magyar civilisztikus irodalom majdnem minden aktív munkása egy-egy dolgozatával fejezi ki tiszteletét és nagyrabecsülését a jubiláns iránt. A Polgári Jog, amely Meszlényben alapítóját, hosszú ideig főszerkesztőjét, majd szerkesztőbizottságának tagját tiszteli, örömmel kér részt magának az ünneplésből. Meszlény nagyot alkotott a gyakorlat és elmélet terén egyaránt. Mint bíró, utóljára a budapesti kir. ítélőtáblánál működött; mint kodifikátornak a nevéhez fűződik az 1916. évi kényszeregyességi rendelet megalkotása; gyakorlati tevékenységét ügyvédi és a kolozsvári, majd pedig a szegedi egyetemen teljesített tanári működése egészíti ki. Éppen ilyen sokirányú, változatos és átfogó Meszlény elméleti munkássága is. Kiindulva az ortodox magánjogból (Mutató Zsögöd Fejezeteihez, Országbírói értekezlet és osztrák polgári törvénykönyv), érdeklődése csakhamar a magánjog és a társadalomtudományok határkérdései felé fordul (A svájci polgári törvénykönyvről. Magánjog-politikai tanulmányok. Svájcban német nyelven jelenik meg a vagyonról írt dolgozata, amelyben a modern dogmatika egy centrális kérdését taglalja egészen eredeti szempontok felvetésével, nem egy helyen érintve ugyanazokat a témákat, amelyekhez Szász-Schwarz „A jogi személy magyarázata”-ban más kiinduló pontokból jut el. Majd a személyiségi jogok problémája foglalkoztatja, ahonnan már csak egy lépést kellett megtennie, hogy az immateriális jogokhoz eljusson, amelynek körében különösen versenyjogi kommentárja és dolgozatai emelkednek ki. De éppily kiválóak a maguk nemében Meszlény kétkötetes perjogi kézikönyve, valamint a kényszeregyességi jogról írt, immár négy kiadást megért műve, amely ennek a jogágnak standard work-je. Alig van azonban a